

nili Wille, Hauptmann, Fabricius, Schindler, Haussig a druzi! Tamni duchowni dđeržachu so zasady, zo su woni na svojim městnje dla wosady a nic wosada dla nich po słowach našeho zbóžnika: „Pas moje wowcy!“

Hdžež lud serbski čitać njenawuknje, tam na serbskich kemšach němske kěrlušy spěwa, kotrež, jeli z cyła, jeno po słowach, nic po wopřijeću zrozumja. Serbski po tajkim nječita, dokelž njemóže, a němski tež nječita, dokelž to njerozumi. Kak je potom duchowne rozwiće a postupanje móžne? Nawopak w tych někotrych stronach, hdžež lud serbski čitać nawuknje, kaž w Popojcach, Wjerbnje, Smogorjowje atd., tam tež woprawdže rad serbski čita a duchownje bjez wšeho dwěla wjele wyše stoji nježli we tych druhich stronach. Nanajhóršo pak je wšo začuće a zapřijeće za wyšše čłowjeske kubła morjene a wutupjene a wša móžnosć k duchownemu postupej wzata a wotřezana w stronach, kaž wokoło Drjewka, hdžež starši mjez sobu serbski, ze swojimi samsnymi dźěćimi pak němski rěča, čím hubjenišo čím lubšo. W tajkich stronach je so z najmjeńša hižo wot dweju rodow we šuli ze wšej mocu na přeněmčenju dźělało. Starši maju tam hófke začuće, kak zlé je jim było, hdyž su jako dźěći we šuli wšo jeno němski slyšeli a wuknuć dyrbjeli ničo wote wšeho njezrozumicy, kak su husto kóžde serbske słowčko z pjenježnym a účelnym khostanjom wotpokúć dyrbjeli; tuž chcedža svojim lubuškam mlode žiwjeńčko we šuli ložše sčinić nježli su sami měli, při svojim nizkim rozsudze njewědzicy a njewidzicy, kajku křiwdu z tym na duchu swojemu rodej činja, z kajkim njeprawom svojim dźěćom swjate kubło wot wótcow namrěte sami rubja a kajku chinesisku murju swójbne žiwjenje kažo mjez sobu a swojej samsnej krvju tworja. Hdže na swěće, haj samo w bjezrozumnej stwórbje so tajke něšto hewak stawa?!

Tola tež w Delnich Łužicach lěpše spóznaće switać počina mjez duchownymi wodđerjemi ludu, hdyž tež jara pomaluku a sporadiscy. Ze sobuželnosće z ludom su 1880 serbske knihowne towařstwo jako wotrjad Maćicy Serbskeje založili, kotrež zbožownje skutkuje při swoich tak snadnych srědkach. Zo pak delnjoserbski lud, hdžež ma hišće samsny rozsud, tajke prócowanja připóznawa a z lubosću přijimuje, widziš z toho, zo tuto towařstwo w svojim 1. lěće přez 200 sobustawow z burskeho stawa dosta, wězo najwjetši dźěl z Khoćebuzskeho wokrjesa. Tež spytuja delnjoserbscy fararjo duchownej nuzy wotpomhać zběrajcy mjez ludom pjenjezy za podpjeranje delnjoserbskich nastawacych duchownych, kotřiž su w tón čas štyrjo, ale rozpróšeni, jedyn (kand. Bieger z Drjenowa) z dobrowólnikom w Khoćebuzu při wójsku, druhi (Lehmann z Njabožkojc) z domjacym wučerjom w Póznańskej, třeći (Riese z Radojza) w Pešće we Wuherskej a štwórty (Tilko) studujucy w Barlinje. To pak je mała a snadna dotal pomoc, a bojazne a ľahodne